СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 222. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 25-го вересня 1939. No. 222. Jersey City, N. J., Monday, September 25, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ГОВОРИТЬ ПРО СУБМАРИНИ

ВАШИНҐТОН. — На пресовій конференції президент Рузвелт сказав ґазетярам, що він дістав інформації про якісь дві чужі субмарини, які появились на американських водах: одна на Пацифіку, біля Аляски, а друга біля Нової Шотляндії, на Атлянтику. Коли ґазетярі домагались ближчих інформацій, що це за субмарини, чиї та хто їх побачив, президент відмовився від дальших вияснень, а тих, що того домагались, назвав занадто цікавими. Супроти цього деякі противники Рузвелта твердять, що ця вістка подана в цілі сензації, у звязку з біжучою тепер справою зміни невтральностевого акту в конґресі.

БОРОТЬБА ДОВКОЛА НЕВТРАЛЬНОСТЕВОГО АКТУ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатори, що піддержують політику уряду, почали накресляти плян зміни теперішнього невтральностевого закону і повалення заборони вивозу зброї й амуніції до воюючих країв. Та вони натраплятимуть на великі трудноші. З цілого краю далі напливають листи і телеґрами з домаганням задержати заборону вивозу. Крім того ізоляціоністи плянують завзяту боротьбу. Вони плянують створення комітету, який поставив би собі за завдання освідомити широкий американський загал щодо небезпеки війни. До того комітету малиб увійти, як говорять, Карло Линдберґ, Генрі Форд, Ґерберт Гувер, ґубернатор Висконсину Ла Фолет, професор Берд і чимало сенаторів, таких як Бора, Най і інші.

Ізоляціоністи далі плянують перевести на надходячій національній конвенції американських леґіонерів у Шікаґу резолюцію, що американські воєнні ветерани є проти знесення ембарґа і проти війни. В тій цілі урядові кола плянують вислати на конвенцію заступника секретара війни, Люіса Джансона, і МекНота, щоб вони переконали конвенцію про потребу знесення ембарґа й не допустили до згаданої резолюції.

АМЕРИКАСЬКА АРМІЯ НЕ Є ДОБРЕ ВИШКОЛЕНА.

НЮ ЙОРК. — Нюйорський ґубернатор Лімен заявив, що американська армія, як показали недавні маневри в Плетсбурґу, є дуже невишколена і несправна. Хоч вояки й офіцири визначаються твердою дисципліною і моралю, то проте їх воєнне знання, вишкіл, а понад усі їхні машини є в оплаканім стані. Лімен накликав до скріплення американських оборонних сил, і то не лише скількостево, але ще більше якостево.

З ТРАҐЕДІЙ НА МОРІ.

НЮ ЙОРК. — До нюйорського порту прибув з Европи торговельний корабель „Стіл Марінер". Залога його розказала про траґедію, що сталась недалеко европейських кораблів. На морі вони завважили якусь дивну лодку, що нагадувала спершу рибний малий пароплав. Та далі вони переконалися, що це була субмарина, але замаскована риболовськими сітями. Вона, на думку глядачів, або замаскувалась і так чекала на свої жертви, або зіпсулося щось у ній і вона не могла зануритись. Та скоро надїхав анґлійський бойовий корабель і відразу відкрив вогонь до неї. За десять хвилин він її розбив і вона пішла під воду. Сюди вернувся з моря також інший корабель, „Скодак", якого радіовий оператор Квинлен заявляв, що по дорозі повно зустрічав благальних радіових депеш, висланих кораблями, що були розбиті субмаринами й ішли під воду. „Це прикре почуття", говорив він і додав, що, на його думку, далеко більше кораблів іде від субмарин під воду, ніж це подають офіційні звідомлення.

ЛОМЛЯТЬ СОБІ ГОЛОВУ НАД СОВЄТАМИ.

ВАШИНҐТОН. — У департаменті стейту ломлять собі голову над тим, до кого зачислити Совєти —до невтральних країв, чи воюючих? Бо хоч Совєти заявляють, що вони невтральні, то вони заняли велику скількість чужої території, проти дозволу тих, що ту територію посідали. Та здається, що небавом таки справа Совєтів буде рішена.

КАНАДА ЗАПРОВАДИЛА ЦЕНЗУРУ.

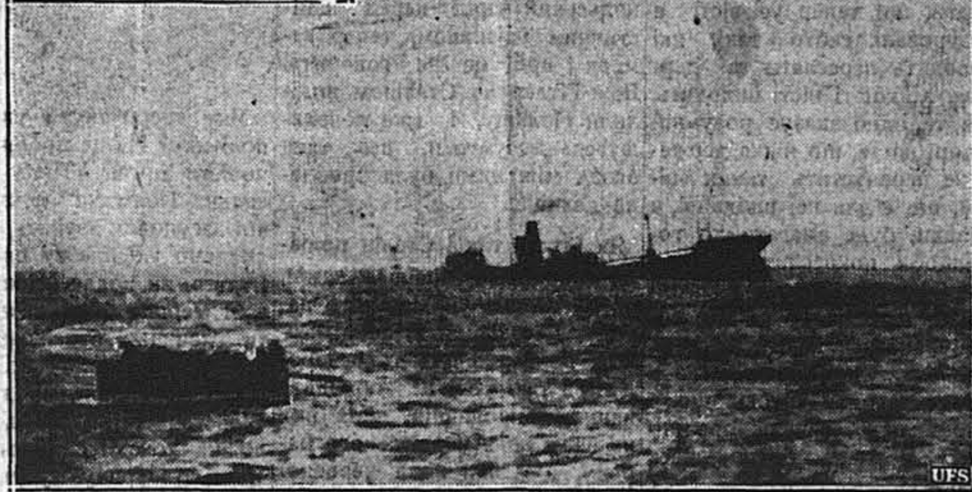
ОТАВА. — Канадійський уряд подав до відома про головні засади своєї цензури. На основі них будуть гостро карати всіх тих, що викликують ненависть до корони, деморалізують суспільність, підривають оборонні здібності краю і т. п.

ОБОРОНА ПАНАМСЬКОГО КАНАЛУ.

ПАНАМА. — Американські власті почали енерґійно укріпляти Панамський Канал. Вони будують тимчасові і сталі укріплення. До останніх належать бетонові сховки, уставлення тяжких гармат, підземні касарні, склади амуніції і т. п. Сталі укріплення потревають пару літ.

РЯТУНОК.

Перший раз у війні літаки врятували залогу потопаючого корабля. Британський торговельний корабель „Кенсингтон" затонув від торпеди, пущеної німецьким підводним човном. Потопаючий корабель розіслав радіову вістку й просьбу про рятунок. Наспіли два літаки й урятували 34 людей залоги потопаючого корабля. Світлина показує прибуття першого літака на рятунок моряків, що втекли з потопаючого корабля в човні.

ЗБУНТУВАЛАСЯ ЗАЛОГА ПОЛЬСЬКОГО КОРАБЛЯ

НЮ ЙОРК. — Залога польського корабля „Батори" збунтувалась, коли довідалася, що корабель має віджіджати до Канади, щоб звідтам перевозити зброю й амуніцію до Европи. Корабель цей перебрала англійська адміраліція на тій основі, що „Батори" є кораблем заприязненого краю. Перед тим видано приказ капітанові Борковському, щоб той опустив корабель, їхав залізницею до Канади і щойно там знов перебрав команду. Та залога відмовилась рухатися з місця. Вона заняла моторові кімнати й інших не допустила до моторів. Треба було кликати поліцію. Поліції залога заявила, що вона не хоче розходитись зо своїм капітаном, а також не хоче пускатись на небезпечну роботу привозити для Англії з Канади воєнні продукти. Коли Анґлія того хоче, то хай сама собі везе, говорили моряки. Поліція переконувала залогу, що покищо вони, як представники польського мореплавства, мають симпатію в Америці, тому хай задержать її і спокійно відїдуть, або опустять корабель. Тоді з 350 залоги 200 опустили корабель.

В РУМУНІЇ МАСОВІ РОЗСТРІЛИ

Букарешт. — Мілітарний режім, що тепер є при владі, розправляється надзвичайно гостро з прихильниками фашистівської Залізної Ґвардії. Кажуть, що головні проводирі цеї орґанізації втекли до Німеччини, а тимсамим і головні винуватці вбивства румунського премієра Калінеску. Та це не зміняє справи. Уряд заповів, що ціла Залізна Ґвардія буде знищена. З ріжних місцевостей доносять про масові розстріли, таки на публичних місцях. Трупів не забирають, а лишають по вулицях для постраху.

„БЕЗБОЖНИК" В ОБОРОНІ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

Москва. — Совєтський „Безбожник", що веде таку завзяту боротьбу з релігією, протестує проти польського римо-католицизму, що переслідував православних москалів, білорусів і українців і перетягав їх до католицької церкви. Пише, що православний священик у Польщі часто не міг докінчити відправи в церкві. Згадує, що з православних церков поляки забирали образи та що 40% православних церков у Польщі знищено або перемінено на костели.

ВАРШАВА ДАЛІ БОРОНИТЬСЯ

Варшава. — Варшавське радіо далі передає звіти про оборону Варшави. Посадник міста, С. Старжинський, подає, що в місті є вже десятки тисяч погинулих і ранених. Та населення і військо добре розуміють, що їх оборона підносить високо Польщу в очах світу. Місту бракує молока і деяких засобів поживи, потрібних для малих дітей. Німці бомбардують місто кожного дня, каже посадник, але місто не думає піддаватись.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗИМОВОГО ЧАСУ

Ню Йорк. — У східній смузі Америки цієї неділі в 2 годині вранці наступило знов пересунення годинника на одну годину взад.

ХАРЧЕВІ КАРТКИ ДЛЯ НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Посадник Ля Ґвардія зажадав від федеральної комісії надвишки харчевих продуктів, щоб вона і для Ню Йорку призначила певну скількість харчевих карток. На основі тих карток, 230 тисяч нюйорських родин, які піддержує уряд, діставалиб по склепах безплатно ріжні харчі.

ПОЛЬСЬКИЙ ПАТРІОТИЗМ І КАТОЛИЦИЗМ — ОДНО

Ватикан Місто. — Ватикан дуже стурбований поділом Польщі та тим, що цей край, головно католицький, опинився під націстичною і совєтською владою. Кажеться, що католицизм у Польщі може дуже потерпіти від Совєтів і Німеччини, бо польський католицизм був дуже тісно звязаний з польським патріотизмом.

НІМЕЦЬКІ ВТРАТИ

Париж. — Французький воєнний знавець подає, що німці втратили у війні з Польщею яких 150,000 жовнірів, вбитих і ранених. А крім того коло 600 літаків і стількиж летунів.

ВАРШАВА ДАЛІ БОРОНИТЬСЯ.

Під Варшавою ідуть дальші бої, тепер уже дуже часто головно на баґнети. Місто далі бомбардують.

ІНТЕРНУЮТЬ І МОСЦІЦЬКОГО.

Під натиском Німеччини не випустять з Румунії не тільки Сміґлого-Ридза, але також і президента Польщі, Мосціцького, і міністра загранячних справ, Бека, та інших польських міністрів.

ПРАПОР ПРОТЕКТОРАТУ.

Канцлер Гітлер окремим розпорядком установив прапор протекторату Німеччини, Чехії й Морави. Прапор складається з трьох піль: чорного, білого, чорного та має по середині чорну свастику.

КОНОКРАДИ.

Львівська поліція арештувала М. Шенкльора з Роздолу та П. Гавришкова з Буська, під замітом крадіжу коней у Золочівщині та інших повітах.

ГОЛЯНДІЯ І БЕЛЬҐІЯ ГОТОВІ НА ВСЯКИЙ ВИПАДОК

Париж. — Франція й Анґлія числяться з тим, що в скорому часі німці зачнуть велику офензиву на заході. З того, що збирають масово літаки і повзи коло міста Ахен, що є так близько бельґійської границі, припускають, що Німеччина готова знову напасти на Францію через Бельґію. Ось ті можливості має на увазі також Бельґія, а далі й Голяндія. Тому повідчиняли тами і заводнюють уже тепер ті місцевості, через які евентуально могла би пробувати продертись німецька армія.

СОВЄТСЬКО-НАЦІСТИЧНИЙ ПОДІЛ ПОЛЬЩІ

БЕРЛІН. — Совєти і Німеччина вже розділили тимчасово Польщу. Зміни наступлять евентуально при остаточнім мировім договорі по закінченні цеї світової війни. Покищо справа виглядає так, що нема мови навіть про те, щоб якась частина Польщі осталася самостійною, себто, щоб з неї була створена буферна держава, що відмежовувалаб Німеччину від Совєтів. Такі українські міста як Берестя Литовський, Кобрин, Пінськ, Сарни, Володимир Волинський, Луцьк, Ковель, Холм, Сокаль, Броди, Рівне, Львів, Перемиціль, Сянік, Самбір, Тернопіль, Стрий, Станиславів, Бучач, Коломия, Кути відійшли до Совєтів. Бориславська нафта є також по тім боці. Совєтська армія посунулась тепер аж під саму Варшаву, якої передмістя Прага належатиме до Совєтів, а решта властивого міста, по лівім боці Висли, є під німецькою контролею. Німеччина забрала меншу частину Польщі, але багату, бо є там шлеське вуґілля і промислові центри Познанщини. По німецькім боці є крім Варшави такі міста як Краків, Ченстохова, Лодзь, Познань.

МОСКВА ЗДИВОВАНА, КОЛИ МОВА ПРО ЗВИЧАЙНИХ ЛЮДЕЙ.

МОСКВА. — Американський кореспондент подає, що поділ Польщі між Совєтами і Німеччиною став великою несподіванкою для звичайних совєтських громадян, що думали тільки про „визволення українців і білорусів", а не про те, щоб совєтська армія займала малощо не Варшаву. Дехто припускає, що таке посунення означає „поширення світової революції". Знов інші припускають, що Гітлер був тим разом такий „щедрий" тому, що боїться французько-англійського рішення знищити націзм і Гітлера і шукає в Совєтах вірного спільника. Бо інакше, чому мав він казати уступати тепер німецькому війську з тих занятих частин, яких заняття коштувало багато німецької крови, а які тепер Совєти займають без бою?

НЕМА НІЯКОГО ГЕРОЙСТВА.

МОСКВА. — Совєтські воєнні комунікати подають звіти про переможний совєтський похід у глиб Польщі. Твердять, що совєтські війська забрали в полон 120,000 польських офіцирів і жовнірів, 380 гармат і 1,400 машинових крісів. З другого боку, як стверджує американський кореспондент, сама совєтська преса, що описує той „переможний похід", подає, що ніде нема ніяких боїв, бо польські війська складають зброю і піддаються.

ЯК РЕКЛЯМУЮТЬ ПРИВИТАННЯ?

МОСКВА. — Дж. Ґедє, кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс", подає, що совєтська преса присвячує дуже багато місця описам того, як населення українських і білоруських земель приймає совєтське військо і як „селяни цілують совєтських жовнірів". Деякі фотографії, пише кореспондент, виглядають дуже наївно. . .

СОВЄТИ ЗАВОДЯТЬ НОВИЙ ЛАД.

МОСКВА. — Американська пресова аґенція подає, що на занятих українських і білоруських землях червона армія орґанізує „селянські відділи", щоб забирати поміщикам землю і поміщицьке добро, а самих поміщиків вишукувати і віддавати совєтській владі. Та на тім не обмежується акція, бо таксамо розпочато акцію по селах і проти селян, які мають трохи поля, а яких уважають „кулаками" і „визискувачами робучої кляси". Такими самими вважається і склепарів. Акцію ту ведуть відділи, що складаються з самих безземельних. Арештованих відставляють до тюрми в Шепетівці. Преса подає, що в лісах Шепетівки зловлено 10 польських ґенералів. По селах і містах влада переходить до місцевих червоних комітетів, якими керують політичні комісарі, що є при червоній армії. Ті комітети розвішують червоні прапори і плякати з кличами в честь Йосифа Сталіна як „визвольника".

НАЦІСТИЧНИЙ ЛАД ПО НІМЕЦЬКІМ БОЦІ.

БИДҐОЩ. — Усі міста в Коридорі й території, що давніше належали до Німеччини, дістали німецькі назви. Бидґощ — це Бромберґ. Відразу зачинають усюди заводити тоталітарний режім. З того видно, що польські землі, які опинились під Німеччиною, не будуть мати навіть тої автономії, яку дістали Чехи і Морава. Ґерманізація в повнім ході. Будуть тільки німецькі школи, до яких обовязані ходити всі діти. Всюди видно свастику. Водночас розпочато відбудову краю. Це, як доносить американський кореспондент, відноситься до Поморя і тих земель, що їх забрали поляки від німців по світовій війні. Кореспондент признає, що поляки вели на тих землях недбалу господарку і вони виглядають дуже оплакано.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЧЕСНУ БОРОТЬБУ

У своїй статті зприводу відкриття надзвичайної сесії конґресу для вирішення питання державної політики супроти европейської війни „Ню Йорк Таймс" подав мимоходом незвичайно повчальні завваги про способи дискутування публичних питань, завваги, які віднести можна не лише до американців, але й до інших народів.

Звернувши увагу на те, що теперішній невтральностевий закон є корисний для Німеччини, а змінений закон, який пропонує президент Рузвелт, був би від нього корисніший для Англії й Франції, „Ню Йорк Таймс" завважує: „Одначе прихильники відкликання (теперішнього закону) не мають права казати й не повинні казати, підчас дебати в конґресі, що ті, котрі хочуть задержання теперішнього закону, хочуть цього тому, що вони є приятелями Німеччини або прихильниками тоталітарної системи. Справа очевидячки не мається так. Щоправда, є в Америці жмінка людей, що сприяють Німеччині в її теперішній боротьбі, а ще одна жмінка людей волілa би в засаді тоталітаризм ніж демократію. Одначе тут є очевидно ясно, каже далі „Таймс", що велика маса людей, які противляться відкликанню ембарґа, є щирими демократами, завзятими противниками всього, що означає гітлеризм та що вони є проти відкликання не тому, що вони похваляють поведінку Німеччини, але одиноко тому, що вони бояться, що відкликання приведе наш край ближче до війни".

„Ню Йорк Таймс" далі остерігає людей, що будуть дебатувати над цею справою, в першу чергу членів конґресу, що лише таку дискусію, в котрій не будеться зважати на те, кому даний закон помагає, Німеччині, чи Англії, можна вважати реалістичною дискусією. Він цим хоче сказати, що головним питанням у дискусії є не те, котрій із чужих держав даний закон вигідніший, а лише те, котрий із них є догідніший для американського народу.

У ще дальшім короткім реченні „Ню Йорк Таймс" звертає увагу, що коли дискусія зійде на сварку за те, який корисний є даний закон якійсь чужій державі, то одна група закине другій злу волю, себто попирання чужих інтересів; тоді американці між собою пересваряться саме тоді, коли їм найбільше треба єдности.

Мабуть і зайво тепер додавати, як ці слова пасують до українського народу. Саме серед нього аж надто часто йде сварка за те, кому проектований плян шкодить, чи помагає, при чому не думається за те, котрий плян кращий для українського народу, а лише за те, котрий плян більше нашкодить котромусь українському ворогові. Зчепившися за такі питання, не дивниця, що спорячі не можуть зійтися, бо коли український нарід є один, вороги є багато й не всі українці ненавидять усіх ворогів однаково. Через це вони й так часто й про єдність говорять і рівночасно єдність розбивають.

„БАТЬКО ПРИГНОБЛЕНИХ" — ЙОСИФ СТАЛІН

Завдячуйте Москві, що Західня Україна перетворилася „в країну радости і щастя визволеного трудового народу" — передають московські ступайки.

Усі ми радіб мати кожного дня якнайбільше вістей з України, а тепер головно з західньо - українських земель, що їх заняли чи займають совєтські й німецькі війська. Та їх тяжко дістати. А про ті вісті, що до нас доходять, треба думати так, як думають розумні американці про вісті з терену війни. Значить, що, читаючи їх, треба мати завжди на увазі в першу чергу те, з якого вони походять джерела. А далі, навіть не зважаючи на джерела, треба постійно памятати, що тепер усі вісті є цензуровані, себто такі, які дозволить переслати та держава, з якої ті вісті виходять. Вже те одно вказує розумній людині на те, що ніяка держава не перепустить таких вістей, що є для неї шкідливі, а навпаки, буде змагати до того, щоби покреслити звідомлення кореспондентів у такий спосіб, щоб читач не міг добре визнатися навіть у таких випадках, коли неможливо цілком закрити чогось, що є неприхильне, значить, про що таки повинна бути якась згадка.

Хто переглядає американську пресу, той побачить, що там у багатьох випадках, а то й кожного дня, звертається увагу на те, що подавані ними новинки є цензуровані. Крім цього є ще окремі статті, які постійно нагадують читачам, щоб добре застановлялись над воєнними новинками і памятали, що всі вони це в першій мірі — пропаганда.

Коли матимемо це на увазі, то зрозуміємо, в яких особливо тяжких обставинах знаходиться і буде знаходитись українська преса в Америці, коли захоче подавати новини з тих рідних земель, чи про те, що про нас пишуть. Але буде в нас одна газета, яка не звертатиме ніякої уваги на ті усі непорозуміння, про які тут мова, а буде безцеремонно обріхувати українську іміграцію відомостями з українських земель, сфабрикованими в Москві. Легко догадатися, що ті відомості будуть передавані большевицькими „Українськими Щоденними Вістями". Їх вони вже й передають.

Вірні служаки Москви і Сталіна зачали подавати новини про події на західньо - українських землях в такий самий спосіб, як писали давніше про добродійства Москви і Сталіна, і то навіть тоді, коли міліони українського народу під Совєтами гинули від голодової смерти: Бо для них існує тільки Москва і Сталін. Україна існує тільки як така, що є на службі Москви, що є наймитом Сталіна. Цього, що Сталін є окупантом української землі, таким самим, яким тепер станув і Гітлер, коли забрав українську землю і хоче нею по своїй волі розпоряджатись, наймит від нюйорських „Українських Щоденних Вістей" не припускає. Хоч донедавна взивав він українців боронити Польщу і польський нарід перед націстичним наїзником, тепер замовк і про це не говорить. Бож Гітлер зо Сталіном поділили Польщу, і вже появляються документи, що така згода між ними була зроблена давніше.

Як Гітлер так і Сталін полізли на західньо-українські землі, не питаючись українського народу. І поділили ті землі, також не питаючись того народу. Та такі речі не обходять нащих запроданців. Для них не існує воля українського народу, а тільки воля червоної Москви і червоного Сталіна. Сталін може українським народом торгувати, продавати його чи купувати, в Берліні чи деінде, може його вивішувати чи висилати на Сибір, Біле море чи деінде, то все те для большевицько - московських зайдів є ніщо. За те український нарід повинен іще дякувати Сталінові і його благословити. Так учили українську іміграцію „Українські Щоденні Вісти" досі, а тепер будуть іще ревніше вчити це робити. І будуть повторювати раз-у-раз давне, тільки тепер з іще більшими похвалами для Москви і Сталіна.

Памятаймо, що їм надсилатимуть тепер з Москви щораз більше пропагандового матеріялу. Такого, який уже й почав надходити. Появлятимуться українські селяни, що на ріжні лади, але в один і той самий тон, повторятимуть, що „ми знаємо, що в Москві живе батько всіх пригноблених — його імя Сталін". Будуть подавані ілюстрації, як матимуть на цілі представити, як то „Західня Україна перетворилася в країну радости й щастя визволеного трудового народу" і як вона „дякує" Сталінові, Москві й Червоній Армії за „визволення". І це все вже почалось, але це щойно початок.

Замісць писати про те, як то Гітлер змовився зо Сталіном загарбувати чужі землі, „Українські Щоденні Вісти" подаватимуть голоси тепер з Москви про те, як „батько пригноблених", Сталін, визволює українських селян. Так буде. І про це памятаймо.

З нашого боку можемо сказати, що ми радо поміщували-б вісті про те, що нашому народові стало лекше жити під Совєтами. Хоч як ми є проти комунізму, радо передамо все те, що вони зроблять, щоб облекшити долю західньо - української землі, що стільки витерпіла під польським окупантом. Та твердимо, що трагедія українського народу в Україні під Совєтами не може дозволити ніякій чесній українській людині вірити Москві, навіть тоді, коли вона пускає слухи, що Західній Україні буде дана якась автономія, що там не буде нагальних перемін. Не віримо Москві, ні Сталінові. Совєти є для нас нічим іншим, а тільки наїзниками, що по варварськи досі нищили „Радянську Україну", то ногож іншого може надіятись по них Західня Україна? Віримо, що як Західня так і Велика Україна таки переміняться в дійсну країну радости, але тоді, коли Україна стане справді вільною, коли справді в Україні рішатиме український нарід.

ПРО Т. ЗВ. УКРАЇНСЬКЕ „ГЕРМАНОФІЛЬСТВО"

Яку треба вести українську політику? На це пробував відповісти орган УНДО „Національна Політика" в статті, якої заголовок звучить ось так: **„Ведемо українську політику".** Стаття, як подає „Новий Час" з 21. серпня б. р., хоче збивати „маняцькі баналюки" значної частини польської преси про т. зв. українське „германофільство" та виснити, що політика кожного зрілого політичного народу мусить з конечности спиратись на егоїзмі національних інтересів. В згаданій статті читаємо таке:

„Польська преса ніяк не може жити без того, щоб не приклеювати на нашу політику ярлики якогось щораз нового „фільства". Вона органічно не може собі уявити, що українці не є „філами": германофілами, англьофілами, франкофілами, москвофілами і т. д. Ніяк вона того не може зрозуміти, що українська політика є і може бути тільки українська, україннофільська, ніяка інша.

Ця польська преса, привчена і витресувана ендеками, свідомо і з премедитацією трактує українську проблему як типове агентурне явище. Причина її вічного поїритування на українську політику між іншими в тому, що вона приписує українське „вислуговування" усім — крім Польщі. Завжди їй здається, що українці завжди мусять обовязково комусь служити; не влазить їй ніяк у голову найпростіша на світі думка, що українці служать тільки своїм національним інтересам.

„Десятки досвідів уже навчили нас, що шкода взагалі починати з польською пресою якінебудь дискусії на ці теми. Теза про „агентурність" українського національного руху настільки цим польським політичним чинникам вигідна, що вони ніколи не підтримування тієї тези не виречуться. Це дає чудовий претекст для всяких потягнень і акцій, що їх у нормальних взаємминах між двома народами ніяк не можна булоб стосувати.

„Отже не про польську прилюдну опінію йде нам тим разом. Йде нам радше про українську прилюдну опінію — та її розуміння теперішніх політичних конечностей. Постійна аґітація ріжних ворожих нам чинників не проходить без впливу і на спосіб думання багатьох українців, нераз навіть найщиріших патріотів. Отож, є між нами багато таких, які й собі думають, що українська політика конечно мусить на когось „орієнтуватися", з кимось „тримати", на когось „числити". Якщо вона цього не робить — з цього аж занадто часто робиться висновок, що вона взагалі не має означеної „лінії" і що те все не є ніякою політикою".

„Багато наших, нераз найкращих людей, не хочуть чи й не є у спромозі розуміти, що може існувати українська політика, яка взагалі на нікого не орієнтується — крім на саму себе, т. зн. свій і тільки свій нарід, свої сили, свою живучість і волю до існування.

„Нема наприклад смішнішої історії, як постійне закидування нам германофільства. Що нас на ділі німці обходять? Ні більше ні менше ніж кожен інший нарід. Не є вони ані на лут чи мілімeтр ближчі, миліші, симпатичніші ніж англійці, французи, шведи, італійці і всі інші народи Европи. В засаді в сьогоднішній конкретній міжнародній констеляції всі вони — включно з німцями — ставляться більше чи менше байдужо, а то й виразно неґативно до української справи. Це ми знаємо. І не бачимо в тому ніяких особливих причин до трагедій. Стримане, а то й неґативне відношення до себе є властиво нормою в житті европейських народів; не є ми ніякими винятками в цьому відношенні. Приязнь або неприязнь між народами завжди залежить тільки від конюнктури і укладу сил, ні від чого іншого.

„Серед великої гри европейських національно-політичних егоїзмів мусимо і ми бути консеквентними егоїстами. Це щонайменше дивна претенсія, коли хтось вимагає від нас збірної симпатії для себе — не даючи нам взаміну нічого, або майже нічого. Не були ми ніколи й ніколи не будемо такими чи іншими „філами" для чиїхсь гарних очей. Приязнь між народами слід будувати на куди реальнішому ґрунті.

„Те, що ми не є ніякими нічими „філами" і не маємо т. зв. „зовнішньої орієнтації" — не повинно нікого хвилювати. Обходить нас тільки одне: добро свого власного народу. Робимо тільки те, що йому в даній ситуації найкраще служить. Нізвідки ніякої помочі для нас не сподіваємося і не можемо сподіватися. Ніяка орієнтація назовні, ніяке „фільство" не наближує нас сьогодні ані на крок до наших життєвих ідеалів. Цілий секрет нашої політики в тому, щоб робити те, що в даній ситуації є найнеобхідніше, щоб зберігти в цілості, здоровлю і при своїх надбанних нашу національну масу, її субстанцію. Знаємо, що при тій політиці нарід наш щораз більше ростиме в силу, і через те буде наближуватися щораз до своїх цілей".

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ПЕРША.

26)

Гордубал стоїть на подвірю як чорний стовп і потирає собі безпорадно потилицю. Та чого це я, дивується, чого тут тиняюсь? Стільки літ Маня тут жив, ну, а я не сторожив, не тинявся з ліхтарнею по подвірю; нащож тепер? — Гордубалеві стає якось тупо й байдуже. Колиб я тепер лежав у хлів: й почув якісь кроки — чи встав би? Ні, не встав би. Гукнув би: хто там? Не гукнув би, тільки дух затаїв би. Ах, Господи, що маю сторожити дорослих людей? Щож, сторожив, правда, й удавав, наче чогось шукаю поночі. Чи можеш чиєсь серце сторожити? Дурний ти, дурний!

Ну щож, хай Маня вернеться — що на тім? Адже це вже однаково, все тепер однаково. Все перестало боліти. Вигорів дім, нема вже діравої стріхи.

У Герпаків заплакала дитина. Так бач, може це правда, що Поляна була в сусідів подивитись на дитину. Чом ні: жінки кохаються в дітях. Тепер либонь Герпакова дає немовляти груди... Памятаєш, Поляно, як ти годувала Гафійку? Тільки ворухнула плечем і груди знов услизнули до сорочки — одинадцять літ це вже тому. А ти — до Америки. — Дурний ти, дурний...

Гордубал моргає на зірки. Господи, скільки їх є — скільки їх прибуло за ці роки! Раніш їх не було стільки, що аж лячно. Все однаково. Начеб із тебе все спадало, одне за другим. Була Америка, був поворот додому. Був Геріч, Феделеш, Маня — що того було; і вже нема нічого. Ну, слава Богу, відлягло чоловікові.

Ту-ту-ту, витрубує в далечині нічний сторож; а зір стільки, що чоловікові моторошно.

Добраніч, добраніч, Поляно, добраніч!

XXIII.

Удосвіта, перше ніж хто збудився, має Юрай село за собою й простує до гір. До Якима. А що там? Тільки так поговорити з чоловіком. Ще висить імла, гір не видно. Юрай трохи морозить, але вже його не коле в грудях; тільки дихається погано, мабуть це та імла. Ступає вгору, ось це було Гордубалове поле, тут мусить спинитися, щоб віддихатись; Хлобуняк вже зорав — мовляв, самий камінь, а диви, Хлобуняковi не шкода праці на такеє поле. Гордубал тяжко дихає й ступає вгору. Імла піднялася і перекинулась через гребені лісів; ще трохи, й буде осінь. Гордубал ступає й притискає руку до боку; щож, коле, матері його ковінька, але тепер це вже однаково, вгору чи згори. Та це не імла, це туман, тут уже носом чути, як він набряк водою. Обережно з головою, щоб його не зачепити. А тепер він перевалився через гору, й ти вже в нім; на три кроки не бачиш і тільки ступаєш, продираєшся густою імлою, не знаєш, де ти. І Гордубал хрипло дихає й важко, помалу йде крізь туман.

Починає капати дрібний дощик. На горі на полонині Яким перекинув собі через голову мішок і ляскає батогом, гетьго, зганяє воли до колиби. Навіть не пізнати, чи то звірина, чи кущ, чи камінь; але Чувай розумний пес, сам біга довкола череди й жене воли, тільки дзвінки чути з туману.

Яким сидить на порозі колиби й дивиться до імли; туман на хвилину стає рідший і видно, як воли тиснуться один до другого; та знов усе затягається туманом і тільки дощ шелестить. Котра, може бути година? певно вже полудень. Тут височив Чувай, нюхає імлу й слабо гарчить.

З імли виринає людська тінь. „Ти тут, Якиме?" — гукає хриплий голос.

„Тут".

„Слава Ісусу Христу!"

Це Гордубал, промоклий до кости, й кланяє зубами; з капелюха тече йому струмком вода, як із ринви.

„Що ти тут у дощ?" — сердиться Яким.

„Уранці... не було дощу"... хрипить Юрай. „Така ясна ніч була... Та добре що дощ, треба вільгости".

Яким задумано моргає. „Стрівай, запалю вогонь".

Гордубал сидить на сіні й дивиться до вогнику; дрова тріщать і димлять, Юрая заливає тепло, то Яким ще накинув йому мішок на спину; уф, аж гаряче чоловікові, гряче, як там долі в майні. Юрай кланцає зубами й гладить мокрого Чувая, що сидить при його боці; та що, й сам пахну як змоклий пес. „Якиме", говорить Юрай, „а що то за зруб там у лісі?"

Яким варить у казанку воду й кидає до неї якесь зілля. „Я знаю, тобі недобре", буркотить. „Та чого бігаєш у дощ, дурню?"

„То була в майні штола", каже похапцем Юрай, „там разураз капала вода, разураз. Тик-тик-тик, як коли цокає годинник. А — чи знаєш, у Герпаків народилась дитина, Поляна ходила подивитись. — І ніде ніякої роботи, Якиме, мовляли, люди вже непотрібні".

„А все родяться нові", бурчить Яким.

„Мусять родитись", белькоче Юрай. „Це тому, що є жінки. Ти нежонатий, ти нічого не знаєш, ти нічого не знаєш... Що ти маєш говорити, коли не маєш жінки? Е, братчику, це діло треба розжувати. Треба, щоб там написали — за її любов і подружню вірність. Інакше Бог зна, що люди говорилиб. А школа, три тисячі долярів мені вкрали; могла бути, як шляхтянка, скажи? Скажи, Якиме?"

„Ну, правда", буркоче Яким і дмухає до вогню.

„Так бачиш; а потім кажуть: дурень. Заздрять мені, що маю таку жінку, що держить голову догори, як військовий кінь. Оттакі то люди: хотять чоловіка вразити. А втім була тільки у сусіда, подивитись на дитину. Самі гидкі речі, Якиме. Скажи їм, що я сам бачив, як вона виходила від сусідів."

Яким киває поважно головою. „Скажу, все скажу".

(Далі буде).

• З ДНЯ •

ЧЕРЕЗ НЕЩАСТЯ ДО РОЗУМУ.

Доносять ґазети, що маршал Смігли-Ридз інтернований у Румунії. Між ним і міністром Беком на стації в Чернівцях прийшло до гострої виміни слів. Вони розїхались, не попрощавшись. Далі доносять ґазети, що в Мукачеві, Карпатська Україна, поповнив самогубство львівський воєвода Альфред Білик. А у Вильні, давній литовській столиці, поповнив самогубство кількакротний міністер і премієр міністрів, Пристор.

Понурі це відомости. Головно сумні вони для поляків, яким упродовж трьох тижнів доля розторощила не лише державу, але й ілюзію про свою велику силу; поскромили їх надмірно роздуті амбіції і мегальоманію. За останніми не треба жалувати.

ПРИГАДКИ.

Недавно ще, бо ледви місяць тому, Сьмігли-Ридз заявив, що Польща не пуступить ні цаля німцям, а буде їх воювати сама, без помочі Анґлії і Франції. В польських ґазетах поважно дискутовано про захоплення Берліну, про розгром Німеччини, про підбиття нових народів під своє панування, а навіть про здобуття доступу до... Адріятику. А у воєнних штабах виробльовато пляни захоплення Східньої Прусії. Чи не були ті пляни понад силу поляків? Чи тимсамим не були вони для них крайньо шкідливі?

Міністер Пристор, що тепер у Вильні поповнив самогубство, в 1920 році був шефом штабу ґенерала Желіґовського, що „збунтувався" і своїм військом захопив Вильно, столицю Литви. Тепер у тім самім Вильні поповнив самогубство... Знаменне і це, що під охорону литовського уряду сховалася вдова маршала Пілсудського, що колись інспірував захоплення Вильна.

ЩЕ ІНШІ ПРИГАДКИ.

У звязку з самогубством Альфреда Білика, львівського воєводи, пригадується ще одна подія, що мала місце рік тому у Львові: Пан воєвода Білик звелів прийти до себе, до канцелярії, всім українським провідникам і редакторам газет, серед яких було чимало сивих голов, поставив їх на „позір" і гострими словами наказав, щоб вони ні словечком не писали нічого проти польського уряду, бо будуть розчавлені залізним пястуком. Давши такий приказ, вказав пальцем на двері і закінчив: „А тераз одейсць!"

Тепер той сам Білик поповнює самогубство в місті Карпатської України; тої самої України, котру він рік передтим так запопадливо старався задавити та віддати „братам мадярам".

Чи помогло це полякам?

ЧОМУ МИ ЦЕ ПИШЕМО?

Згадуємо ми про ці речі не тому, щоб насолоджуватись розгромом поляків. Ми дуже добре віддавна знали, що цей розгром наступить колись. Це для нас не новина. Всяка система, побудована на насильстві, мусить остаточно провалитись. Правда на світі таки є, тільки треба за неї боротись і нераз довго на неї ждати. Був колись царський режім, що давив інші національности. Всі говорили, що це „кольос на глиняних ногах" і що мусить провалитись. І провалився, хоч дехто тратив уже нераз на це надію. Провалилась Польща Ридзів, Беків, Ґрабських. Провалиться черговa тюрма народів — Совети. Треба лише терпеливости, ну, і боротьби з боку поневолених. Але воно прийде, бо мусить прийти. Це закон природи.

Колиж ми згадуємо тепер про польські насильства, то тому, щоби полякам раз на все вибити з голови думку давити інші народи. Давлення це найбільш неоплатний бизнес на світі: він усе доводить до банкротства.

ПОЛЯКИ МУСЯТЬ ЦЬОГО ВЧИТИСЬ.

Бо не треба забувати, що поляки, у відношенні до українців, усе були непоправні гнобителі. Коли розгорнути давню минулу історію, то можна вичитати випадки гнету, дуже подібні до тих, що ми їх мали в наших часах. Польські пацифікації кілька віків тому були фотоґрафічно подібні до тих, які поляки переводили кілька літ тому: наїздило польське військо на українське село, зганяли людей, били їх, калічили, нищили їх майно, а при тім глумились над ними та ображували їх людські почування.

Така польська господарка довела Польщу остаточно до цілковитої руїни. По трьох розборах, в часі яких ні один польський вояк не вистрілив в обороні своєї держави, Польща зникла з політичної мапи Европи.

ВІЧНО ЗМІНЯЮЧАСЯ КАРТА.

Лише пару днів тому подали ґазети одну карту німецької й російської окупації Польщі. На другий день після того, як ми подали ту карту, наспіло письмо від одної нашої читачки в Джерзі Ситі з протестом, що ми помістили злу карту. В листі був витинок з отсею картою, що вгорі. Показує вона здогади про розділ території Польщі між Німеччину й Росію, які кружляли в середині минулого тижня. На карті є ще начеркнена мала польська держава. Одначе при кінці тижня наспіли вісті, що Росія й Німеччина погодилися провести розділ польської території ще інакше: Росія має окупувати всю східню частину по Нарву, Вислу й Сян, а Німеччина всі території на захід від тої „демаркаційної лінії". Очевидно, не виключені ще й дальші зміни.

ВІДРОДЖЕННЯ.

По столітній неволі Польща, відродившись, почала точнісінько те саме робити, що робила передтим. На дурнісінько пропала гірка попередня наука. Все це, мов корова язиком злизала. Немов повставали з гробу старі польські гайдуки і шляхта, та давай на старий лад гнобити український нарід. Нераз аж дивно було, де вони того всього так скоро навчились? Немов мала дитина, що тільки, появившись на світ, інстинктовно шукає материх грудей, так поляки, тільки відродившись у своїй державі, інстинктово почали на старий лад гнобити українців.

З цього поляки мусять раз на все вилікуватись. Мусять вирвати з коренем свою погану жилку, що штовхає їх до гнету інших, інакше загублять не то свою державність, але й національність.

2 РОКИ ВЯЗНИЦІ ЗА ВБИВСТВО.

Мешканець м. Луцька (еміґрант, що називав себе полковником), Микола Палій, не тішився довірям українських громадян і вони уникали його. Раптом полинула чутка про його траґічну смерть: вбив його на дорозі долотом Григорій Лясковський з підміського села Черча. Поголоска про політичне тло вбивства була невірна. Виявилося, що Палій звів йому жінку і той при зустрічі з ним убив його. Луцький окружний суд засудив Лясковського за вбивство Палія на 2 роки вязниці.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

ВАЛІНҐФОРД, КОНН.

Зріст молодечого відділу.

З радістю можна відмітити, що одинокий молодечий відділ У. Н. С. в стейті Конетикот, що носить число 414, зпоміж інших 20 відділів у тім же стейті, під оглядом приєднування нових членів здобув друге місце. Цей відділ недавно зорганізовано. Його початки були дуже трудні. Проте молодь, заохочувана і піддержана на дусі старшими, видержала на становищі і тепер цей відділ не лише вдержався, але робить гарні поступи. Він став уже повноправним відділом, що може висилати свого делеґата на конвенцію У. Н. Союзу. Він має також свою місцеву касу. Має свій молодечий уряд, який веде справами так, як це нашій молоді до вподоби. Старші їм нічого не мішають. Він навіть вислав свого представника на минулу конвенцію Ліґи Української Молоді в Нюарку.

Тепер черга на інші українські громади, щоб також закладали такі молодечі відділи та вливали до нашої спільної організації У. Н. Союзу молодої крови.

А. Маланчук,
окружний орґанізатор.

ЛИЛИКИ РОЗНОСЯТЬ ЗАРАЗУ.

В муніципії Вісенте, Ріо Ґранде до Сул (Бразилія) появилися цілі банди лиликів, що нападають на рогату худобу та заражують її якоюсь незнаною хворобою. Худоба масово гине. З Порто Алеґре вислано для розсліду й боротьби з заразою спеціяльну комісію.

ЖІНКА НЕ ПОЗВОЛЯЄ!

Часописи з Боїї, (Бразилія) розписуються про останню зустріч бандита Коріска з відділом поліції, підчас якої вбито двох бандитів. Часописи зазначують, що Коріско вже кілька разів хотів піддатися, та його жінка на це не годиться.

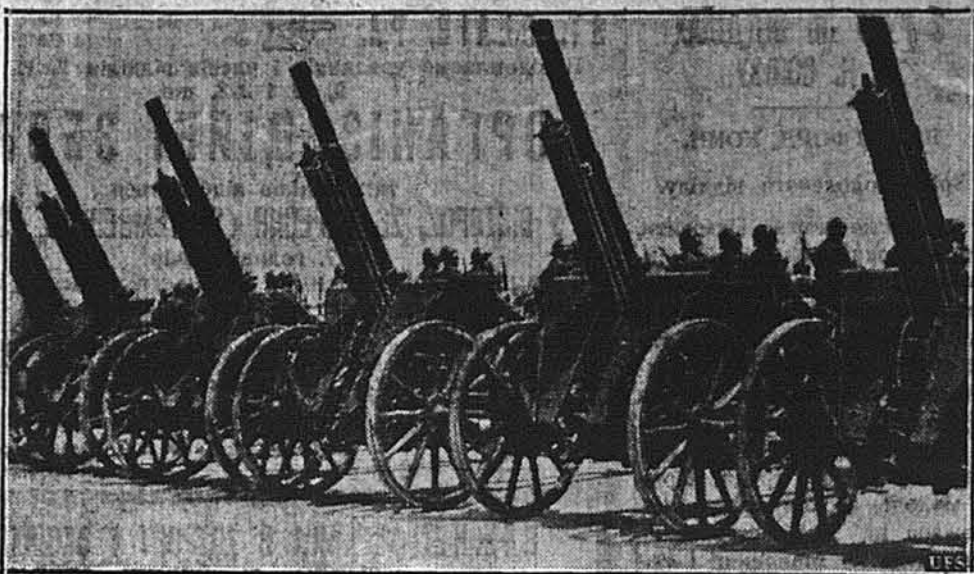
НА МОГИЛІ ТОЛСТОГО.

В Ясній Поляні викінчують захист для туристів. Захист будують у лісі на березі озера. Відси туристи будуть виходити на могилу Толстого, щоб оглянути місця, описані у творах Толстого. Захист на Ясній Поляні зможе примістити місячно 300 туристів.

Василь Пухта.

ЛЮДИНА

Серед густого пралісу
На зеленій полонині
На сонячку вигрівався
Старий медвідь, а на спині
В нього сидів комар дужий,
Свердлом своїм вертів діру
Через патли кудлатії
Прямо у медвежу шкіру.
Оглянувся старий медвідь
Тай комара став ганьбити:
„Чи не сором тобі ось так
Ґалапасом в світі жити?
„Чи не ліпше булоб тобі
Чесно на хліб заробити,
Поза плечі не ховатись,
Чужої крови не пити?
„Ти закон звірячий знаєш:
За життя борню зводити
Чесно, сміло і хоробро,
А не так скрито кров пити".
„Слухай, друже", комар каже:
„Ти повинен тим гордитись,
Що пан комар так велів
Твоєї крови напитись.
„Закони ваші звірячі
Не відносяться до мене,
Бо я, друже, не належу
До звірячого племени.
„Я пан комар і між людьми
Життя своє проживаю,
Не звірячу, а кров людську
Я до схочу попиваю".
„Так сам скажи, любий друже,
Обернися й глянь на спину,
Чи я може по натурі
Не похожий на людину?
„Про людину ти говориш,
Тож цікава це новина,
Будь же ласкав тай розкажи,
Що це таке та людина.
„Правду сказать, літ зпів копи
По тих лісах я козачив,
Але звірюки людини
То, їй Богу, ще не бачив".
„Отже згода — комар каже —
Лязь собі тут, я тут ляжу;
Нащур свої куці вуха
Тай послухай, що розкажу.
„Звір чоловік — ти говориш,
На звіря він непохожий;
Розумніший, ласкавіший,
Він є прямо образ божий.
„Його вигляд, так сказатиб,
На двох ногах, наче птиця,
Чинить добро, а ганить зло,
А сам ласкавий, як киця.
„Голос в нього тонесенький,
Личко в нього білесеньке,
Очі цілком не лукаві,
А волосся гладесеньке.
„А закони люди мають!
(Бо й про те вартоб згадати),
Не такі як ті, котрими ти
Хотів мене поучати.
„У них, друже, по закону
Кожний мусить памятати,
Що чуже добро, більш як своє,
Треба вміти шанувати.
„А звичаї у них людські,
Не як в лісі між звірями,
Де друг друга нераз дере
Безпотрібно пазурами.
„Люди, коли де зійдуться,
Чи на зборах, чи в гостині,
Мало коли так буває,
Щоб обірвав хтось по спині.
„Щоб вони не говорили,
Щоби там не заходило,
Все якось так полагодять,
Що й глянути з боку мило.
„Як часом одна людина
Знайдеться в горю тяжкому,
Обовязком є другої
Помагати її в тому.
„Часом і таке буває,
Друг другові як поможе,
То друг з вдячности лиш скаже
По тихеньки: Боже, Боже!
„А який в них пошанівок!
Нас, комарів, так шанують,
Нераз самі терплять голод,
Зате кровю нас годують.
„А кров людська солоденька,
Ще й прикмету таку має:
Молодим тай мудрим станеш
Той, що її споживає".
„Спасибі вам! — медвідь каже.
Мені й цього бракувало,
Бо старий я, вже й не зможу,
Тай розуму в мене мало.
„Щоби тільки пощастилось
Де стрінути чоловіка,
Його кровю поживитись,
Причиньв би іще віка".
„Пощастити пощаститься,
Але треба тобі знати:
Само щастя в рот не лізе,
Треба його пошукати.
„Тож іди на захід сонця
Долинами, байраками,
Вийдеш з лісу, прямуй дальше
Ген широкими степами.
„Як натрапиш на оселі,
До них дуже не спішися,
Бо хто знає, якби люди
Там з тобою обійшлися.
„Ліпше в полі заховайся
При гостинці, а там люди
У кожний день проходжають,
Там і твоє щастя буде".
„Спасибі вам сторицею,
Добрий пане комароньку,
Постараюсь віддячитись
Вам за вашу порадоньку".
Розпрощались тай кожний з них
В свою сторону подався:
Медвідь пустивсь у дорогу,
Комар в траві заховався.
Через три дні і три ночі
Вандрував старий бурмило,
Вкінці вийшов у степ з лісу,
З радости серце забилось.
Вандруючи степом дальше,
При гостинці опинився,
Вибрав скриток відповідний,
Спочивати положився.
Поклав голову між лапи,
З гостинця очей не зводить.
По хвилині бачить справді,
Хтось гостинцем переходить.
Заперло дух у медведі,
Серце забилось живіше,
Висунув лоб ізпоміж лап,
Приглядаєсь докладніше.
„Ах, Боже мій, щож це таке,
На когож то я попався?
З людьми жиє, звіром не є
І до людей не придався.
„Ноги в нього отяжілі,
Угинаються від муки,
Пригорблений, похилений,
Умучені висять руки.
„Мабуть давно він сердега
Не вмивався, не чесався,
А обличчя сумне, сумне,
Начеб в ньому світ запався".
Як прохожий наблизився,
Скочив медвідь на дорогу:
„Здоровенькі були! — каже —
Ось подибав, слава Богу,
„Я не тее... і ви мабуть...
Тай гніватись не будете:
Будьте добрі тай розкажіть,
Хто ви, що ви й де ідете".
„Та я — каже подорожний —
Микитою називаюсь,
А по фаху я робітник
Тай додому повертаюсь.
„Наше життя робітниче
З покоління в покоління,
Повне страждань, повне горя
І презирства і терпіння.
„Бо робітник своїм трудом
Всіх годує й одіває,
Самий в нужді карається
І з голоду примирає.
„А ще гірше караються
Нещасливі його діти,
Виростають, дозрівають
Без здоровля і просвіти".
„Годі, годі так казати!"
Загудів старий бурмило.
„Ти говориш такі речі,
Що і слухати немило.
„Я гадав, що ти людина,
Але твоє життя бідне;
Правду сказать, ні на волос
До людського не подібне.
„Тому іди своїм шляхом
У щасливую годину,
А я дальше буду ждати
В тому місці на людину".
Розпрощались та й робітник
Шляхом у село подався,
А старий бурмило дальше
У лозині заховався.
Положився, наслухує,
Аж тут чує на дорозі:
Рипить, скрипить, схопивсь, глядить,
А тут їде хтось на возі.
„Оцей мабуть є людина,
Одягнений, добре взутий,
Лице гладке, спина проста,
А в череві мов надутий.
„А гов, заждіть! Будьте ласка:
Мені конче треба знати,
Хто ви, що ви, як живете,
Коли вільно запитати".
„Вам цікаво, хто я й що я?
Отже добре, знайте, пане,
Я шарлятан, видродушник,
Життя моє не погане.
„Я ріллі не управляю
І варстатом не займаюсь,
Але прото, як то кажуть,
Добре живу, не зле маюсь.
„Кругом мене злидні й нужда
Царство своє заложили,
Падуть жертви за жертвами
Передчасно до могили.
„А я тільки усміхаюсь,
Серце в мене мов зо стали,
А ідея і ціль моя:
Громадити капітали.
„Всі закони і кодекси
До ніг мені покоряться,
Бо вони, мов павутиння,
В котре джмелі не ловляться.
„А публичну опінію
Я потраплю так повести,
Що з чорного зроблю біле
І не страчу при тім чести".
„А я гадав — ви людина,
Та на це ви не подібні;
Їдьтеж собі з Богом дальше,
Бо ви мені непотрібні".
Розпрощались тай шарлятан
До міста шляхом подався,
А старий бурмило дальше
У лозині заховався.
Тай не довго прийшлось ждати,
Бо що тільки лиш поклався,
Аж тут знову на дорозі
Подорожний показався.
„Цей мабуть людина буде,
Так воно мені здається,
Якесь таке рівнодушне
Що ні плаче, ні сміється".
Вискочив старий бурмило
Поклонився додолини:
„Позвольте вам представитись:
Я бурмило з Буковини.
„Мені конче треба знати,
Хто ви, що ви й як живете.
Мабуть мені розкажете,
Перечитись не будете".
„Дуже радо, отже прошу:
Я державний урядовець,
Імя моє Іван Пізний,
Реаліст і урядовець.
„Чим то я вже в житті не був —
І жовніром і студентом,
Монархістом, комуністом
Й поліційним конфідентом.
„Всеодно, кому я служу,
Я в політику не бавлюсь,
Поза своїм інтересом
Більше нічим не цікавлюсь.
„Хоча ворог в братній крові
По коліна собі бродить,
Я вам скажу, що мене це
Ні крихітки не обходить.
„Я в спокою люблю жити,
Моє щастя невимовне,
Як я ситий і одітий
І корито в мене повне".
„Простіть, пане, що я ось тут
Притримав вас на годину:
Помилитися не тяжко,
Бо я мав вас за людину.
„У вас навіть людські ноги,
Людські руки, людська спина;
Та по вашій мові брати,
То ви наче худобина.
„Тому ідіть собі далі,
А я зажду ще хвилину,
Може таки пощаститься
Ще стріну тут людину".
Розійшлися тай бурмило
Заховався у лозині.
Глядить — іде хтось гостинцем
Недалеко на долині.
А коли вже наблизився
До лозини досить близько,
Вискочив старий бурмило,
Поклонився чемно й низько.
„Позвольте вам представитись:
З Буковини я бурмило.
Запізнатись ближче з вами
Буде мені дуже мило.
„Іде про те, щоб дізнатись
Чисту правду без закраски:
Хто ви, що ви, як живете
Й які ваші обовязки".
„Хто я, що я? Отже прошу:
Я належу до трудящих,
Від комуни агітатор
Й служу в русских настоящих.
„Голова в мене осляча,
Хоча й людські в мене ноги,
А вдача в мене собача
І натура як в безроги".
„А чому у вас, „таваріщ",
Верхня губа так відстала?
Чи то може в комуністів
Така мода вже настала?
„Ні, бурмильцю, це не мода.
Мені губи так ся здули,
Я на зборах почав „своє",
Тай мене так упімнули...
„Ну, а мої обовязки —
Тяжко нині їх сповняти,
Ще й до того приходиться
І по губах обірвати".
„Досить! Годі таке плести,
Піде марне ціла днина.
Я до людей діло маю,
Та ви мабуть не людина.
„Тому ідіть своїм путем,
Повніть дальше чужу волю,
А я зажду ще хвилину,
Бо ще вірю в кращу долю".
Розпрощались, як годиться,
В кожного своє на умі,
І ні сумні ні веселі
Розійшлися у задумі.
Кілька хвилин, знов хтось їде,
Котиться віз, біжать коні,
Дзеленькоче, тарахкоче
Мов сто чортів на припоні.
Заки зміг старий бурмило
Розглянутись, а в тій хвилі
Вискочило десять з воза
Й кругом його обступили.
„Ох, горенько! Ви, бурмильцю,
Зо шляху тут мабуть збились,
Або може, сохрань Боже,
Від своїх де загубились?".
„Ані одно, ані друге.
Не вгадали ви, панове.
Я до людей діло маю,
Скажіть, будьте ласка, хто ви?"
„Ви до людей? Ох, то шкода,
Дармі ваші труди, пане,
В тих сторонах людей нема,
Лиш такі як ми цигани.
„Перейдіть ви Буковину
Уздовж і вширш як найдалі,
Лиш цигани, тай цигани,
А всі люди в криміналі.
„Як на тії часи, панцю,
То ви собі дуже смілий
Тай до того, так сказатиб,
Політично недозрілий.
„Як будете так крутитись
По дорогах сюди й туди,
То можете опинитись
В криміналі, там де люди.
„Та коли вам так конечно
Мати з людьми якусь справу,
То беріть вандруйте з нами
На циганськую виправу.
„Як будете з циганами
Ви по світі волочиться,
Стільки людей надиблете,
Що і вам аж відхочеться.
„Згода?" — „Згода!" — „Та не все ще,
Як хочете з нами жити,
То мусите дати собі
Кільце у ніс заложити".
„Не пошкодить, закладайте!"
Заложили. — „Тепер, панцю,
Ще мусите научитись
На горячій блясі танцю".
Вишколення почалося,
Вже й бурмило підучився,
Але й пізнав рівночасно,
Як він грубо помилився.
Нераз гірко, гірко плакав
Тай проклинав свою долю,
Що так самий нерозважно
Закопався у неволю.
Вандрував він з циганами
Й показував свої штуки,
Пізнав людей і їх вдачу,
І їх щастя, і їх муки.
Не стрінув він чоловіка,
Щоб хоч трохи був похожий
На те, як то, нераз кажуть,
Подобу і образ божий.
Аж раз в полі серед ночі
Зірвалася хуртовина,
Загреміло, загуділо,
Вдарив грім, трісла драбина.
Зірвався старий бурмило
В страху і переполосі,
А грім пірвав ланц сталевий,
Лиш кільце лишилось в носі.
А як трохи отямився,
Почув, що він вже на волі,
Полишив своїх циганів
Й слід пропав за ним у полі.
Біжить степом безконечним,
Мчиться, наче стріла з кріса,
Щоб як скорше добитися
До рідного свого ліса.
А як в лісі опинився,
Злетілося звірів много,
Кожний радий запитати,
Що такого, що нового.
Обступили всі бурмила,
Кожний про своє питає,
Лиш комарчик хитро-мудро
Зза листочка заглядає.
А вікнці старий бурмило
Присів на стару колоду
Тай почав оповідати
Про гірку свою пригоду.
„Де я був, тай що я бачив,
Це не легко розповісти,
Тай зчинили ви тут рейвах,
Мов на вічу комуністи".
„Тай нічого тут дивного,
Звірі, сказано, тай годі...
Нині таке безголовя
У людей буває в моді.
„Ох, ті люди, ох, ті люди,
Мурашки йдуть поза шкуру,
Як згадаю про тих людей
І про славну їх культуру.
„Як ви, друзі, тут дерете
Часом слабшого від себе,
То робите по закону,
Для конечної потреби.
„А у людей? Люди людям
По культурному звичаю
Таке чинять, що такого
Не було у нас случаю.
„Люди людям, як могли би,
То і сонце би закрили,
Люди людьми по береги
Кримінали наповнили.
„Люди людей у кайдани
Без милости заковують,
Закон творять, але самі
Беззаконства заховують.
„З жадобою пімсти в серці
То людина і честь продасть,
Перед чортом поклін вдарить,
Лиш братові руки не дасть.
„Збезчещений, потоптаний
Закон божий, закон вічний,
В серці злоба препогана,
А на устах сміх цинічний.
„Потоптана правда свята
І в кайдани закована,
Не злюблена, осміяна
В підземелі захована.
„Хто за правду обізветься,
То з болотом його змісять
І осудять і обрудять
Й на шибениці повісять.
„А опісля, наче Пилат,
Руки обмиють водою,
Щоб приспати, знечулити
Розбуджену совість свою.
„Тому, друзі, ви у лісі
Звірятами дальше будьте,
По закону дальше жийте,
Лиш одного не забудьте:
„Від комарів бережіться
На їх слова не злаптеся,
Закон звірячий шануйте,
До культури не кваптеся.
„А я піду в бори темні,
В гори круті манівцями,
Між людей уже не вернусь,
Хочаб жив лиш корінцями.
„Комарчика хитрунчика
Я ще колись таки зловлю;
Слово чести вам говорю,
Що крижі йому поломлю".

КОЛИ ВОНА БУДЕ ВОЮВАТИ?
Румунська змеханізована артилерія підчас цьогорічних маневрів.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ.

День Жінки.

День Жінки, який відбувся в нас 10. вересня ц. р., випав дуже величаво. Хоч падав дощ, то люди не залякались, а прибули громадно, і то як місцеві так і позамісцеві. Саля була битком набита. Було понад шістьсот осіб. Багато вернулось, бо не було вже місця.

Цим святом зацікавились не лиш наші громадяни, але також американці. Місцева і провіденська преса прислала своїх репортерів на те свято. Вони випитували українську молодь про те свято, про українців, та брали фотографії.

Саля була гарно прибрана. На переді виднів напис „Витаємо українську жінку". Побіч сцени були уставлені американський і український прапор. По середині був напис „Слава борцям за волю України".

Свято відкрила голова комітету, пані Р. Вецал і, привитавши приявних, пояснила ціль того свята. Далі передала переведення цеї програми панні Підгородецькій. Свято почалось американським гимном, відограним бандою під проводом Киндифорського. Далі зложили жертви і привіти: від С. У. п. Яцишин; від Сестрицтва п. Гук; від Дівочого Клюбу панна Бойко; від ОДВУ п. Чагарин; від Сестрицтва з Менвил п. Бурак; від С. У. з Бостону панна Смарш. Пані Вецал прочитала телеґрами, які наспіли з Бостону від сестрицтва, від громади і від поодиноких осіб; також привіт з Філядельфії від п. Штогрин.

Хор під проводом п. Процишина відспівав „Єднайтесь, діти України". Голова У. З. Хреста, пані С. Галичин, виголосила добре обдуманий реферат. Вона виказувала, скільки добра може зробити для своєї суспільности свідома й з доброю волею жінка. Доказом цього є праця нашого жіноцтва підчас існування Карпатської України. Українська жінка в краю за останні роки дуже освідомилась і те саме йде в Америці серед української іміґрації. Приявні вислухали реферат з великою увагою.

Банда відіграла овертуру „Мазепа". Далі переведено збірку. Другий повчальний реферат виголосила панна Чопик, адвокатка з Бостону, а з черги хор відспівав „Вогні горять". Прошено до слова присутніх чотирьох священиків: о. Мицика з Честеру, Па., о. Каськова з Бостону, Масс., місцевого пароха о. Лещишина, та о. Мостенського з Провіденс, Р. Ай. Всі бесідники виголосили гарні промови й сказали щось цікаве. Між промовами грала банда марш „Дніпро", а хор співав пісні: „Сухая верба" і „Ой, лопнув обруч".

Предсідниця подякувала всім за чисельну участь і закінчено свято українським гимном. Опісля наступила забава.

Жертви зложили: місцевий відділ С. У. А. $15; Сестрицтво $10; місцевий Клюб дівчат $5; Сестрецтво з Менвил $5; по $1.50: Р. Вецал, К. Оліяр; по $1: Я. Заходняк, М. Пасечна, А. Самборська, К. Микитин, В. Павлишин, Семчук, П. Коць, С. Галичин, о. Мицик, о. Каськів, о. Лещишин, Г. Тепер, М. Чагарин, о. Мостенський, П. Гук, А. Швець, Ю. Ходоровська, П. Беньковський, В. Кушнір, М. Колісник; В. Патрило 75 ц.; по 50 ц.: Балицький, П. Шевчук, А. Савіцька (старша), Е. Шевчук, В. Бурак, П. Січкоріз, І. Маленчук, П. Боднар, А. Дудка, М. Вецал, А. Стойко, М. Фірман, З. Сусла, М. Кінаш, Салата, К. Пригарська, М. Глядик, К. Москалик, Ю. Шелест, К. Бойко, А. Савицька, О. Косюк, Пелех, Д. Ґембаровський; по 25 ц.: П. Сталений, А. Кокольський, Е. Петрович, Т. Лаба, П. Коцюба, І. Стойко, Ф. Ґнецко, Ланова, П. Колюніцька, С. Боднар, А. Підгородецька, Е. Липський, Д. Пащак, Киндифорська, М. Литвинець, А. Городецька, А. Радимська, І. Околіта, К. Алберт, А. Зарічняк, А. Бойко, М. Оверко, А. Бойко, І. Кокольський, Журба, П. Липська, К. Шевчук, П. Ґудз, А. Ґурняк, Л. Швець, Ю. Баран, Ю. Панас, Г. Кришталович, Т. Лукиник, М. Сподарик, А. Пророчак, Т. Паньків, Домінік, М. Копернюк. — Загальна сума, яка прийшла зо згаданого свята, виносила $349.28. — Розходу було $184.28. — Осталося $165. Їх поділено: $80 на місцеву салю, яку тепер будують, $40 на визвольну акцію, $40 на захист для українських скитальців, $5 на семинарію укр. прав. церкви. Гроші, $80, на визвольну акцію і захист переслано через Обеднання.

Марія Колісник, секр.

ЗГОЛОСИВ КРАДІЖ, ЩОБ ЗАКРИТИ ЗЛОВЖИВАННЯ.

Урядовець одної великої деревної фірми Зальцберґ у Варшаві зголосив по приїзді до Луцька, що його обікрала невідома гарна жінка підчас їзди залізницею з Варшави до Луцька. Зальцберґ заявив, що гарна жінка зайшла до його купе, почастувала його папіроскою, від якої він заснув твердим сном і тоді витягнула незнайомому портфель з 6,570 зл. Поліція відшукала ваґон і дійсно знайшла на підлозі недокурки папірсок, з яких один мав насонний наркотик. Одначе провірка книг виявила, що Зальцберґ допускався зловживань і щоб їх закрити — зголосив крадіж грошей. Щойно тоді Зальцберґ признався, що сам викурив одну папіроску на сон, другу підкинув. Тому поліція арештувала його.

РЕЛІҐІЯ В ЯПОНІЇ*

Первісна релігія Японії — це шінтоізм. Буддизм прийшов у VI. ст. з Китаю і тоді його признали державною релігією. Крім цього можна зустрінути в Японії ще сліди анімізму. Християнізм здобуває сьогодні щораз більше визнавців. Зо свят японці найторжественніше святкують: Новий Рік, Свято Цвітучої Вишні (день весни) і свято Ліхтарні (відповідник задушної суботи). Чималу ролю в торжественних святкуваннях тих свят відграють музика, театр і танки релігійні і світські.

Щодо релігії, панує в Японії свобода. Кожний почитає тих богів, які йому більше припадають до вподоби. Святині Будди зизначаються небувалою виставністю, пишнотою та багатством. Нема в них означеної години і дня на богослуження. Вірні миють собі попросту лице і руки, купують поживу для голубів, складають грошеву жертву, приглядаються до статуй божків, плещуть у долоні, щоб звернути на себе їх увагу, і відходять.

Священичий стан не має в Японії ніякого поважання. Тому навіть і селянин нерадо бачить, коли його син вступає до бонзів на науку. Бонзи не мають ніякої опіки над душами, не втручуються також вовсім до важніших подій людського життя, як напр. народини і шлюб, а зявляються щойно при смерті.

Релігійні поняття японців спираються головно на почитанні предків. Зпоміж численних свят і публичних торжеств найбільше свято Ліхтарні, щось як у нас Задушна Субота та Світлий Понеділок.

Є загальне вірування, повне поезії, що кожного року, в серпні, сходять душі померлих на три дні на землю, відвідують улюблені місця, родину, приятелів і третього дня вечором вертаються у загробовий світ. Ті три дні святкують у Японії дуже торжественно.

Коли японець умре, родина взиває священика, який надає небіжчикові посмертне імя. Померлого укладають головою до півночі й уставляють біля нього столи з тістом, рижом, яриною та з посудою, що її померлий уживав за життя. По 48 годинах вмивають тіло і голять небіжчика, а тимчасом священик відмовляє молитви. Тоді прибирають тіло мерця в білий одяг і вкладають до домовини в сидячій поставі. Довкола тіла всипують до домовин пахуче зілля, а по замкненні накидають на неї біле рядно і виносять на кладовище.

Представником японських богів був цісар. Хто приймав нову віру, виглядало, що він покидав цісаря. Акція католицьких місіонарів, так нещасливо закінчена в 1637. р., залишила враження, що християнин повинен дотримувати папі тієї самої вірности і послуху, що нарід цісареві. Не диво, що подібні міркування знеохочували японців до християнства. Такі слова, як „король", „пан", відносились до понять дочасних і мусіли цілі віки минути, заки позбулися тих упереджень. Тому, що єзуїти втручувалися до політичних рухів у Японії, залишили по собі не найкращі споминки.

Яку ненависть мали японці до християнства, легко вирозуміти хочби з того, що християн таврувати як зрадників батьківщини і їх жахливо переслідували. Місіонарі жили в безнастанній небезпеці за власне життя*), а неофіт, що залишався вірний новій вірі, був засуджений на вічну погорду й ненависть. Одна мати, що не могла ані просьбою ані погрозою наклонити сина, щоб покинув християнство, воліла радше скінчити самогубством, ніж пережити „ганьбу", яка впала на її родину. На щастя, все те належить уже до минулого. Сьогодні японець знає добре, що можна погодити нову віру з почуваннями вірности для краю та що той, хто її приймає, не зраджує батьківщини.

о. С. К.

*) В Нагасакі розпяли 1597 р. двадцять шість мучеників: 6 еспанських францішканів, 3 японських езуїтів, 17 францішканів терціярів. Їх канонізували 1862 р. — о. С. К.

ГІТЛЕР ВЇЖДЖАЄ ТРІЮМФАЛЬНО ДО ДАНЦІҐУ.

КАПІТАН ПІДВОДНОГО ЧОВНА... ЛЯВРЕАТОМ.

Велике здивування у Франції викликало признання літературної нагороди „Ренесанс" кап. мар. Маріеві Ґієр. Як бачимо, література йде з парі з життям. Автор нагородженої повісти з морського життя у своюму творі описує пожежу корабля, затонення підводного човна, словом усе те, що по недавніх катастрофах англійських і французьких підводних човнів, стало темою всесвітньої преси.

Сам автор, сьогодні вислужений капітан підводного човна, має за собою вже одну повість про підводний човен „Андромеде". Але літературну карієру почав поемою, друкованою в „Меркюр де Франс" п. з. „Туга підводних ночей".

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ (88)

Вістка, що Тарзан і Вальтор згинуть на арені в боротьбі з диким слоном, потрясла Вудом. До його великих терпінь прилучилась і ця сумна справа. Важко йому було погодитися з думкою, що це, знаменито збудоване тіло Тарзана, позбавлене буде життя, сили й лежатиме бездушно десь у поросі.

Прибігши до Тарзана, Вуд заговорив: „Але воно не може так бути. Ми мусимо знайти якийсь спосіб, щоб вам помогти. Невже не можливо розломити того ланцюха?" „Я вже пробував це", відповів Тарзан. „Але металь, з якого він зроблений, є тяглий: він ґнеться, але розломати його годі".

„Як би ми мали пильник, або яке сталеве долото!" — говорив далі Вуд. „Але ми цих речей не маємо", відповів спокійно Тарзан, змушуючи Вуда думати реально. „Нічого покищо не можна зробити, тільки треба ждати", закінчив Тарзан. Але знервований Вуд далі вперто повторяв: „Ми мусимо щось робити, вони вас убють".

Від тих його слів ні трошки справи не кращали. Щоб успокоїти Вуда, Тарзан почав викладати свою життеву фільософію: „Смерть, мій друже, ніщо таке страшне. Багато людей уже вмерло, нині багато вмирає й багато буде вмирати. І ти, мій друже, вічно жити не будеш. Прийде час і відійдеш. Смерть — це питання часу".